

זהים ולא זהים

מוגש על ידי מ.ת.י., מחקר התאומים הישראלי

ד"ר אריאל כנפו, המחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים (mehkar.teomim@gmail.com)

הורים לתאומים שלום,

בימים אלו אנו עורכים מחקר תאומים ישראלי חסר תקדים מבחינת היקפו. המחקר עוסק בהתנהגות חברתית והתפתחותית של ילדים בגילאי שלוש. חלק מהמחקר נערך באוניברסיטה העברית, במעבדה מותאמת לילדים שבנינו לשם כך במיוחד.

לפניכם גיליון מס' 2 של העלון "זהים ולא זהים" אותו אנו מפיצים לקהילת הורי התאומים המתעניינים במחקר. כמו כן אתם מוזמנים להיכנס לאתר האינטרנט שלנו, שכתובתו www.teomim.com ולהוות חלק מקהילת תאומים לומדת וכזו שעוזרת לנו ללמוד.

כהורים לתאומים, אתם ודאי מסכימים אתנו שלגדל שני ילדים שנולדו יחד זו חוויה מיוחדת במינה. האם תסכימו לשתף אותנו מעט בחיים עם תאומים בני שלוש?

כשבועיים לפני יום ההולדת של ילדיכם אנו ניצור עימכם קשר באמצעות הטלפון על מנת להזמין אתכם עם ילדיכם לאוניברסיטה להיות חלק מקהילת המחקר.

בכל שאלה נשמח לעמוד לרשותכם בטל' 02-5883798

או בדוא"ל mehkar.teomim@gmail.com

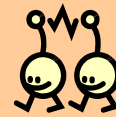
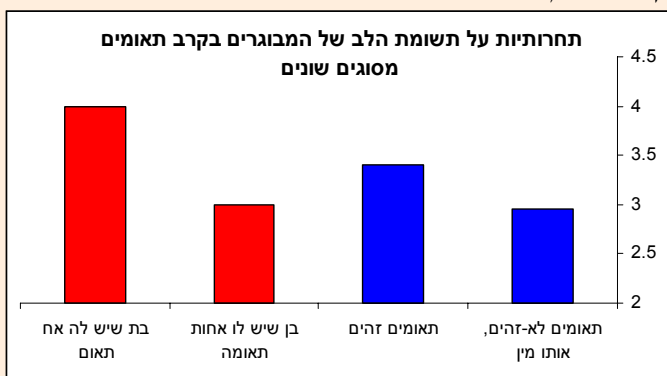
מקווים לראותכם בקרוב,
צוות המחקר.

מחקר התאומים הישראלי – מסקנות ראשונות

אחת מהשאלות אותן שואל מחקר התאומים הישראלי היא מהי מהות הקשר ומערכת היחסים בין תאומים, זהים ולא זהים. לשם כך, המחקר בוחן מימדים שונים של טיב קשר זה: התנהגות התאומים (נטיות לעצמאות, סקרנות ומאפייני התנהגות נוספים), אופי התאומים (רגשנות, חברותיות, אנרגטיות וכו') וכן היחסים בין התאומים.

בניסיון לעמוד על טיב מערכת היחסים בין התאומים, אנו שואלים במחקר שאלות כגון: עד כמה התאומים מודעים וקשורים זה לזה, האם קיימת תחרות בין התאומים, והאם יש הבדלים בטיב מערכת היחסים בין תאומים זהים לתאומים לא זהים.

מידע ראשוני מעשרות השאלונים הראשונים שקיבלנו כבר מצביע על כך כי התאום היוצא ראשון הינו התאום הדומיננטי יותר בקרב התאומים. כמו כן, נראה כי באופן כללי, אמהות מדווחות כי בין תאומים זהים קיימת יותר תחרותיות לעומת תאומים לא זהים בני אותו מין (עמודות כחולות בגרף). מבין סוגי התאומים השונים, הגבוהות ביותר במידת התחרותיות על תשומת הלב של המבוגרים היו תאומות שיש להן אח תאום ממין זכר (עמודות אדומות בגרף). אלו, כמובן, תוצאות ראשוניות. ככל שיותר זוגות תאומים יקחו חלק בניסוי, יהיה אפשר לחדד ולמקד את התוצאות ולהרחיב את הבנתנו לגבי מערכת היחסים המורכבת בין תאומים, זהים ולא זהים כאחד.



מהו מחקר תאומים?

למרות שבמרוצת השנים נערכו מספר רב של מחקרים באוכלוסיית התאומים, מעטים המחקרים אשר בחנו את התאומים עצמם ואת מהות הקשר בניהם.

מחקרי התאומים מסייעים למחקר על ההתפתחות של התנהגויות ותכונות שונות, כדי לענות על אחת השאלות החשובות ביותר בפסיכולוגיה: תורשה או סביבה? כלומר, עד כמה הגנים עימם אנו נולדים אחראים להתפתחות האנושית ועד כמה הסביבה בה אנו חיים משפיעה.

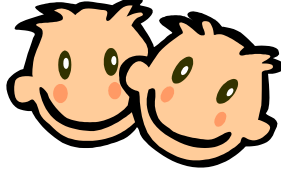
שאלה זו נבחנת באמצעות השוואה בין תאומים זהים (חולקים ב-100% את המטען הגנטי) ובין תאומים לא זהים (חולקים בממוצע כ-50% מהמטען הגנטי). השוואה זו מאפשרת גם לנו במחקר התאומים הישראלי ללמוד על התפתחות הילד, שכן הסביבה דומה בקרב שתי האוכלוסיות ואילו בתאומים זהים המטען הגנטי זהה...

מחקרים מרתקים נוספים נעשים בקרב תאומים זהים שהופרדו ונמסרו לאימוץ לאחר לידתם. מקרים אלו מעניינים במיוחד שכן לאחר הלידה התאומים היו חשופים להשפעות סביבתיות שונות במהלך חייהם, כיוון שהתאומים זהים גנטית ניתן לייחס את ההבדלים ביניהם להשפעות השונות אליהן נחשפו בעת גידולם. ניתוח סטטיסטי של ההבדלים האלה מאפשר לקבוע את השפעת הגורם התורשתי יחסית לגורם הסביבתי לגבי התכונות שאותן רוצים לבדוק.

מחקרי תאומים בעולם – מערכות יחסים של תאומים בוגרים

תקציר המבוסס על מאמר מאת 2006 Caroline M. Tancredy & R. Chris Fraley
Journal of Personality and Social Psychology

משמשים דמויות התקשרות. אולם מחקרים העידו על כך שקרבה בגיל וחוויות משותפות מגבירות את הסבירות ליצירת דמות התקשרות של האח. במקרה של תאומים, התנאים הללו הם מקסימאליים.



תאומים כדמויות התקשרות?

במחקר השתתפו כאלף אנשים. על מנת לבחון את המידה בה תאומים ולא-תאומים משתמשים באחיהם כדמויות התקשרות, הנבדקים נתבקשו לדרג את המידה בה אחיהם מספקים להם פונקציות של דמויות התקשרות (כמו הרגשת אמפתיה ופעילויות משותפות).

החוקרים מצאו כי סביר יותר כי תאומים יראו זה את זה כדמויות התקשרות בבגרות מאשר אחים. אם כי לא דווקא כדמות אשר נמצאת הכי גבוה בהיררכיה (בראש הרשימה נמצאים אנשים משמעותיים אחרים כמו חברים ובני זוג). כמו כן נמצא כי תאומים פחות תופסים את הוריהם כדמויות התקשרות בבגרות מאשר אחים.

מערכות היחסים בין תאומים אכן מיוחדות

המחקר מראה שמערכת היחסים בין תאומים אכן מיוחדת, אך היא אינה מיוחדת במובן שהיא מייצגת מערכת יחסים שאין כדוגמתה. במקום זאת נמצא כי זו מערכת יחסים של התקשרות – מערכת יחסים שנחווית על ידי רבים בהקשרים שונים. על בסיס הממצאים נטען שמערכות היחסים בין תאומים (ולא בין לא-תאומים) הן קרובות, מחוברות ומטפחות, באופן שמזכיר במובן מסוים מערכות יחסים רומנטיות. מחקר זה מבסס מדעית את התחושה של הורי תאומים רבים, שהקשר בין תאומים הוא דבר יחיד במינו.

הקשרים הבין-אישיים בין תאומים תוארו תמיד כייחודיים ואינטימיים, למרות זאת מחקרים מעטים חקרו את טבע מערכות היחסים עצמן. המאמר של טנקרדי ופריילי מציע את תיאורית ההתקשרות (Attachment Theory) של ג'ון בולבי כמסגרת עבודה להבנת טבע מערכות היחסים בין תאומים בוגרים.

מהי תיאורית ההתקשרות?

תיאורית ההתקשרות מבוססת על ההנחה שבשלבים מוקדמים של חיי הפעוט הוא מביע נטייה חזקה לחפש ולשמור קשר עם הדמויות המטפלות בו. בולבי טען כי ההתקשרות הראשונית, בין הפעוט לאם, נוצרת מתוך צורך בקרבה וחמימות ולא מתוך צורך באם כמספקת מזון. במצבים בהם פעוטות מרגישים מאוימים הם מראים התנהגויות (כמו בכי) שנועדו ליצור קשר עם דמות ההתקשרות וכך להשיג תחושה של ביטחון. בניגוד לכך, כאשר פעוטות מרגישים ביטחון הם חברותיים יותר ונכונים יותר לחקור את הסביבה בחופשיות.

בולבי התרכז בהבנת הקשר בין הפעוט לדמות ההתקשרות, אך הוא האמין כי ההתקשרות מאפיינת את החוויה האנושית לאורך חייו. כך שסגנון ההתקשרות שלנו בינקות משפיע על דרכי ההתמודדות והקשרים שנפתח במהלך חייו. פסיכולוגים רבים בעקבותיו חקרו את ההתקשרות בהמשך החיים.

מה קורה בקרב תאומים?

בגילים צעירים, במקרה של תאומים, האם צריכה למלא במקביל את צרכי ההתקשרות של שני הפעוטות. הפעוטות מצידם מחפשים קרבה לאם ומנסים לקבל את אותה כמות של אינטראקציה עם האם כמו פעוטות יחידים. כך שבשנים הראשונות נוכחות התאום האחר לא מפחיתה את הצורך בקרבה אל האם וכן התאום אינו מעדיף את נוכחות התאום האחר על פני נוכחות האם. ומה בשנים מאוחרות יותר? האם תאומים מהווים דמויות התקשרות זה לזה? בדרך כלל אחים אינם



כמה עובדות מעניינות על תאומים

- ✓ בשנת 1978 דווח בגרמניה על מקרה בו התאומים היו מאבות שונים, האחד נולד לבן והשני שחור. מקרים כאלה יכולים להתרחש במידה ויש "ביוץ כפול" – אז הביציות משוחררות בזמנים שונים וניתכן הפרייה של כל ביצית בנפרד.
- ✓ ייתכנו מקרים בהם יש הפרשים של ימים ואף חודשים בין לידות התאומים. במקרה מיוחד בטקסס התאומים לא נולדו באותה השנה, האחד נולד בדצמבר 1966 והשני בינואר 1967.
- ✓ "תסמונת התאום הנעלם" (Vanishing Twin Syndrome) – יש מקרים בהם בסקירת אולטרסאונד מוקדמת יש זיהוי של שני עוברים אך בסקירה מאוחרת יותר עובר אחד נעלם. במקרים מסוימים האם דיווחה על דימום או התכווצויות אך לעיתים קרובות אין שום סימן לכך. הסיבה לכך היא ככל הנראה ספיגה של העובר חזרה אל הרחם או ניוון עוברי.
- ✓ למרות שתאומים זהים חולקים 100% מהמטען הגנטי אין להם טביעות אצבעות זהות. טביעות האצבעות עשויות להיות דומות, אך הן עדיין ייחודיות לכל תאום. סביר להניח שזה בשל משתנים סביבתיים ברחם.
- המידע מבוסס על ספרה של אליזבת נובל "Having Twins" (1991).